USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu Veroniky Juřičkové a soudců Tomáše Langáška a Filipa Dienstbiera v právní věci žalobce: **Mgr. Ing. D. Z.**, proti žalovanému: **Městský soud v Praze**, sídlem Spálená 6/2, Praha 2, v řízení o žalobě proti oznámení žalovaného ze dne 24. 2. 2022, Spr 204/2022, o vyřazení žalobce z výběrového řízení na pozici justičního kandidáta, vedeném u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 11 A 12/2022, o návrhu na přikázání věci jinému soudu,

takto:

I. Soudci úseku správního soudnictví Městského soudu v Praze **jsou vyloučeni** z projednávání a rozhodnutí věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 11 A 12/2022.

II. Věc vedená u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 11 A 12/2022 **se přikazuje** k projednání a rozhodnutí Krajskému soud v Plzni.

Odůvodnění:

[1] Žalobou ze dne 14. 4. 2022, podanou téhož dne u žalovaného Městského soudu v Praze, žalobce napadá oznámení žalovaného ze dne 24. 2. 2022, Spr 204/2022, o jeho vyřazení z výběrového řízení vedeného u Městského soudu na pozici justičního kandidáta.

[2] Městský soud v Praze předložil dne 2. 5. 2022 Nejvyššímu správnímu soudu návrh na přikázání věci jinému soudu dle § 9 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). V návrhu uvedl, že soudem místně příslušným k řízení o žalobě je Městský soud v Praze, který má ovšem v řízení současně postavení žalovaného. K této skutečnosti v předkládané věci přistupují rovněž další podstatné okolnosti, které vyvolávají oprávněné pochybnosti o nepodjatosti všech soudců, a to pokud jde o samotnou povahu projednávané věci. Soudci úseku správního soudnictví Městského soudu v Praze by měli přezkoumávat postup „svého“ soudu při výběru justičních kandidátů, a tedy rozhodovat o otázce výběru budoucích kolegů, kteří se u tohoto soudu budou připravovat na funkci soudce (včetně úseku správního soudnictví). Za podstatný lze dle Městského soudu v Praze považovat objektivní aspekt nestrannosti (viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva

ze dne 1. 10. 1982, stížnost č. 8692/79, *Piersack proti Belgii*), tedy jak se situace jeví navenek třetím osobám (nález Ústavního soudu ze 7. 3. 2007, sp. zn. I. ÚS 722/05). Z pohledu laické veřejnosti by se dle Městského soudu v Praze projednávaná věc mohla jevit tak, že soud nejprve vypsal výběrové řízení na justiční kandidáty, poté rozhodl o vyřazení jednoho z kandidátů a následně sám přezkoumal a rozhodl o tom, zda toto vyřazení bylo zákonné.

[3] Žalobce sdělil, že s návrhem na přikázání věci jinému soudu obecně souhlasí. Doplnil, že v období ledna a února tohoto roku vypsaly výběrová řízení na pozici justičního kandidáta čtyři krajské soudy, přičemž žalobce se přihlásil do tří z nich, konkrétně u Krajského soudu v Ústí nad Labem, Městského soudu v Praze a Krajského soudu v Praze. Řízení o prakticky totožné otázce nyní vede také u Krajského soudu v Praze. V zájmu minimalizace rizika možné podjatosti soudců by tedy bylo dle žalobce žádoucí postoupit věc některému ze soudů, které dosud výběrová řízení na pozici justičního kandidáta vůbec nepořádaly (kromě tří výše uvedených soudů je dosud pořádal ještě Krajský soud v Ostravě), a tedy by při jejich rozhodování nehrozilo riziko, že by mohly být ovlivněny dřívější rozhodovací praxí. Určení konkrétního soudu k projednání a rozhodnutí věci žalobce ponechal na uvážení Nejvyššího správního soudu.

[4] Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, *jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučeni jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.*

[5] Rozhodnutí o vyloučení soudce z uvedených důvodů představuje výjimku z ústavní zásady, podle které nesmí být nikdo odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci lze jen výjimečně a ze závažných důvodů, které mu reálně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2003, č. j. Nao 19/2003 - 16).

[6] Ve shodě s judikaturou Ústavního soudu (viz např. nález ze dne 27. 11. 1996, sp. zn. I. ÚS 167/94) je v rozhodovací činnosti při hodnocení podjatosti soudců nutno aplikovat tzv. „dvojí test nestrannosti“, ze kterého mimo jiné vyplývá, že „*nestrannost soudce je především subjektivní kategorií, vyjadřující vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci v širším smyslu (zahrnuje vztah k předmětu řízení, účastníkům řízení, jejich právním zástupcům atd.), o níž je schopen relativně přesně referovat toliko soudce sám. Pouze takto úzce pojímaná kategorie nestrannosti soudce by však v praxi stěží nalezla uplatnění vzhledem k obtížné objektivní přezkoumatelnosti vnitřního rozpoložení soudce. Kategorii nestrannosti je proto třeba vnímat šíře, tedy i z hlediska objektivního, které sleduje existenci dostatečných záruk, aby bylo možno vyloučit jakoukoli legitimní pochybnost*“.

[7] S výše uvedeným je pak úzce spojena otázka přikázání věci neboli delegace, jejíž podstatou je odnětí věci soudu určenému podle obecných pravidel místní příslušnosti (§ 7 odst. 2 až 4 s. ř. s.). Podle § 9 odst. 1 s. ř. s. platí, že *Nejvyšší správní soud přikáže věc jinému než místně příslušnému krajského soudu, jestliže pro vyloučení soudců specializovaných senátů místně příslušného soudu nelze sestavit senát.*

[8] Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 26. 3. 2020, č. j. Nad 8/2019 - 65, č. 4062/2020 Sb. NSS, ve vztahu k přikázání věci jinému soudu konstatoval, že se jedná o zákonem předvídaný zásah do ústavního pravidla, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, a jako takový musí být interpretován restriktivně a aplikován pouze na výjimečné případy. K tomu, zda je oním výjimečným případem i situace, kdy je k řízení místně příslušný krajský soud současně stranou žalovanou, tedy jedním z účastníků řízení, se rozšířený senát vyjádřil v bodě 40 usnesení: *„Pouhá skutečnost, že žalovaným je předseda (případně místopředseda) krajského soudu, eventuálně je soud účastníkem řízení, pouze naznačuje riziko systémové podjatosti soudců daného soudu. Sama o sobě však ještě nevede k paušálnímu závěru o existenci tzv. systémové podjatosti a nezbytnosti delegace nutné podle § 9 odst. 1 s. ř. s. (tím méně pak delegace podle § 9 odst. 2 s. ř. s., která v těchto případech nepřipadá do úvahy).“*

[9] Rozšířený senát odmítl jakoukoli paušalizaci a konstatoval, že důvody vyloučení soudců je třeba posuzovat individuálně s tím, že pro vyloučení všech soudců konkrétního soudu nepostačuje, že žalovaným je soud jako organizační složka státu. Podle závěrů rozšířeného senátu *„je třeba, aby k tomu přistoupily <u>další okolnosti</u>, které vyvolávají oprávněné (myslitelné) pochybnosti o nepodjatosti všech soudců správního soudu na základě samotné povahy projednávané věci či z jiných vážných důvodů*“ (bod 46). Příkladmo pak uvedl, že se bude jednat o *„skutečnost, kdy projednávaná věc bude mít objektivně významný dopad na soud jako celek (platební výměr na odvod za porušení rozpočtové kázně, zákonnost jmenování předsedy soudu, stavební povolení na přístavbu, která zlepší komfort práce soudců, apod.). Eventuálně může jít o situaci, která vyvolá nebezpečí subjektivního vztahu všech soudců k věci, kde z vnějšího pohledu hrozí reálné nebezpečí, že u rozhodujících soudců převáží loajalita k jejich soudu či funkcionáři a tím se „pokřiví“ jejich nestrannost (např. případy, kdy soudní funkcionář nevystupoval ve správním řízení jako správní orgán, ale naopak jde o jeho osobní záležitost, typicky žádost o stavební povolení podaná soudním funkcionářem, soudní funkcionář byl účastníkem stavebního řízení jako tzv. „soused“, posléze podal proti rozhodnutí správního orgánu žalobu nebo v řízení o žalobě vystupuje jako osoba zúčastněná na řízení, přestupek soudního funkcionáře jako fyzické osoby apod.)*“ (bod 47).

[10] V dané věci se sice výslovně o žádný z výše vyjmenovaných příkladů nejedná, avšak dle Nejvyššího správního soudu je podstatné, že projednávaná věc může mít objektivně významný dopad na chod a fungování soudu, neboť se jedná o otázku ovlivňující jeho personální zajištění, včetně umožnění (či zamezení) výkonu soudcovské funkce v budoucnu.

[11] Žalobce byl v posuzovaném případě vyloučen z výběrového řízení na pozici justičního kandidáta vedeného u Městského soudu v Praze. Justiční kandidát je funkcí,

která byla do zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, nově zavedena novelou provedenou zákonem č. 218/2021 Sb., a to s účinností od 1. 1. 2022. Justiční kandidát se připravuje na výkon funkce soudce (viz znění slibu v § 113 odst. 2 zákona o soudech a soudcích) a prochází na soudu odbornou přípravou. Absolvování odborné přípravy justičního kandidáta je následně (až na zákonem stanovené výjimky) podmínkou pro přihlášení do výběrového řízení na funkci soudce (§ 117 zákona o soudech a soudcích). Vzhledem k tomu, že žalobce svůj návrh směřuje proti tomu, že byl vyřazen z výběrového řízení na pozici justičního kandidáta u Městského soudu v Praze, věc se fakticky týká výběru konkrétních osob, které budou přímo u tohoto soudu působit v uvedené funkci a absolvují zde (včetně úseku správního soudnictví) odbornou přípravu. Vzhledem k obecnému pravidlu, že absolvování přípravy justičního kandidáta je podmínkou pro přihlášení do výběrového řízení na soudce, pak tímto způsobem dochází též k ovlivnění okruhu osob, které se budou moci připravovat na budoucí výkon funkce soudce.

[12] Nejvyšší správní soud nepochybuje o tom, že každý ze soudců úseku správního soudnictví Městského soudu v Praze by jako právní profesionál byl schopen ve věci rozhodnout nestranně. Navenek ovšem popsaná situace může vyvolávat oprávněné (myslitelné) pochybnosti o nepodjatosti soudců Městského soudu v Praze, a to nejen u samotného žalobce, ale též u veřejnosti. Pokud by ve věci rozhodovali soudci správního úseku Městského soudu v Praze, mohla by tato skutečnost navenek vyvolávat dojem, že soudci městského soudu rozhodují tzv. o tom, „koho mezi sebe pustí“. Městský soud v Praze v této souvislosti důvodně upozornil, že z pohledu laické veřejnosti by se projednávaná věc mohla jevit tak, že soud nejprve vypsal výběrové řízení na justiční kandidáty, poté rozhodl o vyřazení jednoho z kandidátů a následně sám přezkoumal a rozhodl o tom, zda toto vyřazení bylo zákonné.
[13] Takový dojem pak může objektivně vyvolávat pochybnosti o nestrannosti rozhodujících soudců. Tento vnější aspekt je přitom důležitý a při posuzování nestrannosti a nezávislosti soudce od něj nelze odhlížet. Někdy se v této souvislosti hovoří o tzv. teorii zdání nezávislosti a nestrannosti pro třetí osoby, přičemž i tento aspekt je podstatný pro zachování důvěry v soudní rozhodování, jak Ústavní soud vyslovil již v nálezu ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. I. ÚS 722/05, č. N 42/44 SbNU 533: „*(...) i když třeba reálný důvod k pochybnostem o nestrannosti a nezávislosti ve skutečnosti neexistuje - jak v subjektivní, tak dokonce i v objektivní poloze - nelze přehlížet ani existenci možného přesvědčení, že takový důvod dán je.*“

[14] Soudci tak nejenže musejí být nezávislí a nestranní, ale musejí se takovými jevit navenek. O tom ovšem v projednávané věci mohou s ohledem na shora uvedené okolnosti panovat pochybnosti. S ohledem na povahu projednávané věci a její individuální skutkové a právní okolnosti proto Nejvyšší správní soud rozhodl o vyloučení soudců úseku správního soudnictví Městského soudu v Praze (výrok I). V návaznosti na to pak postupoval podle § 9 odst. 1 s. ř. s. a přikázal věc jinému než místně příslušnému krajskému soudu. S přihlédnutím k vyjádření žalobce, v němž upozorňuje na to, které konkrétní krajské soudy již pořádaly výběrová řízení na pozici justičního kandidáta, Nejvyšší správní soud přikázal věc k projednání a rozhodnutí Krajskému soudu v Plzni (výrok II).

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. června 2022

Mgr. Ing. Veronika Juřičková
předsedkyně senátu